

במדבר ב

אז דאָרט וואו ער ברענגט יע א טעם, איז דאָס דערפאַר וואָס דורך דעם טעם ווערט פאַרענטפערט א קשיא אין פשוטות הכתובים. וואָס איז די קשיא דאָ וואָס דערפאַר בריינגט דאָ רש"י טעמא דקרא ?

לאידך, געפינט מען אין אַנדערע ער-טער ענלעך לנדוד, און פונדעסטוועגן זאגט רש"י נ"ט קיין טעם: פאַר אונזער סדרה — אין פ' ערכין⁶ שטייט „ואם מבן חודש ג' וה' ערכך ג'", און רש"י איז דאָרט נ"ט מבאר דעם טעם פאַר-וואָס א פחות מבן חודש האָט נ"ט קיין ערך: עד"ז ביים ציווי⁷ „שור או כשב ג' ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן ג'", איז רש"י נ"ט מבאר פאַרוואָס מ'דאַרף וואַרטן ביז „יום השמיני" (כאָטש אין תרגום יונתן שטייט דער טעם „דישתמודע דלא נפיל"). היינט פאַר-וואָס עפעס דאָ מוז רש"י אַראָפּ-ברענגען טעמא דקרא?

ב. נאָך מער תמוה איז דאָס וואָס רש"י איז מוסיף „(משיצא מכלל נפלים) הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש":

א) דאָ וויל מען מסביר זיין פאַרוואָס מען ציילט שבט לוי מבן חודש ומעלה — איז וואָס איז דאָ נוגע אַז דער מנין איז „ליקרא שומר משמרת הקודש"?

נאָכמער: שפעטער איז פרשה⁸ ביים מנין הבכורות שטייט אויך „פקוד ג'.

א. אין פסוק¹ „פקוד את בני לוי ג' כל זכר מבן חודש ומעלה תפקדם", שטעלט זיך רש"י אויף „מבן חודש ומעלה" און איז מפרש: „משיצא מכלל נפלים² הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש".

בפשוט קומט רש"י באַוואָרענען, אַז דאָס וואָס מען ציילט זיי „מבן חודש", איז עס נ"ט ווייל „בן חודש" האָט אין זיך אַ באַזונדער חשיבות (עד"ז ווי מנין בנ"י „מבן עשרים שנה ג'"), וואָס ער ווערט א „יוצא צבא", נאָר ס'איז בלויז דערפאַר וואָס ביז ער ווערט אַ בן חודש איז מען נאָך נ"ט זיכער אַז דער וולד איז נ"ט קיין נפל: אָבער בעצם איז אַ בן לוי ראוי צו געציילט ווערן תיכף פון געבורט (וכהמשך דברי רש"י „למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן³ כו").

מ'דאַרף אָבער פאַרשטיין: בדרך כלל געפינט מען נ"ט אַז רש"י בפירושו עה"ת זאָל זאָגן טעמים אויף מצוות ומכל שכן אויף פרטי המצוות⁴. איז דערפון קלאָר,

(1) פרשתנו ג, טו.

(2) ע"פ במדבר פ"ג, ח (קרוב לסופו).

(3) פרשתנו א, ג.

(4) וראה גי'א כאן, דזה שנמנית יוכבד „מן הבטן" — קודם „בן חודש" — כי „כשנכתבה תורה בימי משה כבר יצאת מספק נפלי. וראה שפ"ח ומשכיל לדוד כאן. לקמן הערה 10 ובשו"ג הא' שם. וע"ד הצחות י"ל: בכלל — אוליין בתר רובא ואין לחשוש לנפל ולכן נמנית, משאי"כ כאן שה"י נוגע לפדיון הבכורות (כמסופר להלן בפרשה), אין הולכין בממון אחר הרוב (כ"ק כו, רע"ב. ושי"ג).

(5) ובפרט לדעת הרמב"ם במי"ג ח"ג פכ"ג, עיי"ש.

(6) בחקותי כו, ו.

(7) אמור כב, כו.

(8) וראה שבת קלה, סע"ב. ושי"ג.

(9) ג, מ.

[ואע"פ אז אין פסוק ¹³, ונשיא נשיא הלוי גו' פקודת שמרי משמרת הקודש" טייטשט רש"י: "ועל מה היא נשיאותו פקודת שומרי משמרת הקודש על ידו ה' פקודת כולם", אז דאס גייט אויף אלע לויים — איז אבער אלץ ניט מובן פארוואס שרייבט רש"י דא א לשון (פון א פסוק) וואס שטייט בעיקר ביי בני קהת, בעת ער האט געקענט ברענגען כמה לשונות וואס שטייען ביי אלע לויים].

(ד) אין פריערדיקן פסוק ¹⁴ וועלכער רעדט אויך וועגן דער אנדערשקייט פון מנין שבט לוי, "אך את מטה לוי לא תפקוד גו'" שרייבט רש"י דעם טעם "כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו" — און דא איז רש"י משנה און זאגט "שומר משמרת הקודש", און ניט "נמנה בלגיון של מלך"?

ג. דער הכרח פון רש"י צו מבאר זיין "משיצא מכלל נפלים" — וואלט מען לכאורה געקענט זאגן: דער ציווי "פקוד את בני לוי" קומט דאך בהמשך צום דיבור ה' "ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני" תחת כל בכור גו' והיו לי הלויים כי לי כל בכור ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים";¹⁵ און וויבאלד אז "והיו לי הלויים" איז דאס, תחת כל בכור — וואס אין דעם גייען אריין אלע בכורות, אפילו די וואס פאר "בן חודש" (אזוי ווי "הכתי כל בכור בארמ'צ" שבפסוק — זיינען געמיינט אלע בכורות), האט דאך דער ציווי "פקוד את בני לוי" — וואס קומט בהמשך צו, והיו לי הלויים" — געדארפט ארייננעמען אלע לויים אז זיי זאלן זיין "לי", אויך די

מבן חודש ומעלה גו' — וואס דאס איז דאך ניט "ליקרא שומר משמרת הקודש" און כללות הטעם איז די זעלבע, ווי רש"י טייטשט "משיצא מכלל ספק ¹⁰ נפלים"? אויך איז רש"י ניט מוסיף דארט אן אנדער כוונה פון דעם מנין.

(ב) וואס איז דא רש"י מחדש? — עס שטייט דאך שוין בפירוש אין די פריער-דיקע פסוקים ¹¹ אז ענינו פון שבט לוי איז "ושמרו את משמרתו גו' לעבוד את עבודת המשכן"!

(ג) אויב משום איזה טעם דארף רש"י זאגן דא אין וואס באשטייט די עבודה פון שבט לוי — פארוואס איז ער משנה פון דעם לשון פון פריערדיקען פסוק הנ"ל און זאגט "שומר משמרת הקודש", וואס איז פון א שפעטערדיקען פסוק ¹². די תמי' איז נאך גרעסער: דער לעצטער פסוק שטייט נאר ביי בני קהת און ניט ביי כללות הלויים?

(10) הטעם ששם כ' רש"י, משיצא מכלל ספק נפלים, ובאן "משיצא מכלל נפלים" — י"ל: מנין הלויים ה' "על פי ה'" (שם, טו), וכפרש"י: "הלך משה ועמד כו' וביקצא את כו' וכך תינקות יש באהל כו'", וכלפי שמיא אין שייך ספקי: משא"כ מנין הבכורות ה' ע"י משה (שהרי לא נאמר בקרא שה' ע"פ ה'), ואצל משה הרי' ¹⁵ ספק נפלי.

(11) שם, ו ואילך. וראה לעיל א, ג ואילך.

(12) ג, כח.

(*) ואעפ"כ לא נמנו הפחותים מבן חודש — ראה ש"ח כאן ד"ל. ה' רוצה למנות אותם שודאי כלו חדשיהם משום לא פלוגי, וראה רע"ב כאן: שרצה להמנין שיצא מכלל ספק נפלים שיהא ראוי לקרות שומר משמרת הקודש.

(**) טעם החילוק מובן בפשטות: בלויים הוצרך משה למנות כל זכר מבן חודש, ובמילא ה' צריך ליכנס לכל אהל, לדעת מנין יונקיהם; בבכורות, שלא הוצרך ליכנס לכל אהל, לדעת מנין יונקיהם, כ"א רק לאלה שנולד בו: (א בכור, ב) שעדיין ה' יונק (כל המדרש — הבכורות למעלה מגיל זה אין צריך ליכנס לאוהל כו').

(13) שם, לב.

(14) א, מט.

(15) פסוק יב"ג.

נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש":
לכאורה איז דער טעם המנין משיצא כו'
(ניט נאָר „ליקרא שומר משמרת
הקודש", נאָר אויך) צוליב פדיון הבכור
רות, (ואדרבה) דער טעם איז מפורש
שפעטער אין פרשה?

ד. ווייטער איז רש"י ממש"י: „א"ר
יהודה ב"ר שלום למוד הוא אותו השבט
להיות נמנה מן הבטן שנאמר ²⁰ אשר
ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה
בפתח מצרים ילדה אותה ונמנית
בשבעים נפש ²¹ שכשאתה מונה חשבונם
לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא
השלימה את המנין".

איז אויך דאָ ניט מובן: (א) ווי גערעדט
פריער איז רש"י ניט מפרש טעמא דקרא
סיידן עס ווערט דורכדעם פאָרענט-
פערט אַ קשיא אין פשוטו של מקרא —
פאָרוואָס ברענגט דאָ רש"י דעם מאמר
אז „למוד הוא אותו השבט כו'?"

(ב) דער בן חמש (למקרא) דאָרף ניט
אַנקומען צו למוד הוא כו' ווייל ער האָט
שוין פריער ¹⁴ געלערנט „אך את מטה
לוי לא תפקוד גו' בתוך בני", און רש"י
טייטשט דאָרטן: „כדאי הוא לגיון של
מלך להיות נמנה לבדו. דבר אחר צפה
הקב"ה כו' על כל הנמנין מן עשרים
שנה ומעלה כו' אמר אל יהיו אלו בכלל
כו'", וואָס פון ביידע פירושים איז מובן,
אז זייענדיק „לגיון של מלך", אויס-
געטיילט פון אַלע אידן, איז זייער מנין
ניט דומה צום מנין בני".

(ג) לאידך: וואָס איז די ראי' פון יוכבד
לענינו: דאָ ציילט מען „כל זכר" און

קלענערע ווי „בן חודש"? דעריבער מוז
רש"י מסביר זיין אז באמת וואָלט מען
געציילט די בני לוי „מן הבטן", נאָר
מיוואָרט ביו „יצא מכלל נפלים".

אַבער עפ"ז, אַז דער ציווי „פקוד את
בני לוי" קומט בהמשך צו „ואני הנה
לקחתי את הלויים גו' תחת כל בכור גו'",
ווערט ערשט שווער — וואָס רש"י זאָגט
אַ טעם (וחשיבות) אין בני לוי מצד עצמן
אויף דעם וואָס מציילט זיי „מבן חודש":

(א) וויבאלד די לויים זיינען „תחת כל
בכור גו' מבני ישראל", און (כדלקמן
בפרשה ¹⁶) די בכורות האָט מען גע-
דאָרפט ציילן (און פודה זיין מיט די
לויים) נאָר „מבן חודש ומעלה" — קומט
דאָך אויס, אַז בדרך ממילא האָט מען
אויך די לויים „תחת כל בכור" גע-
דאָרפט ציילן נאָר „מבן חודש ומעלה":

היינט פאָרוואָס לערנט רש"י דעם
טעם אויף „מבן חודש" ביי לויים ווייל
דעמאָלט „יצא — דער לוי — מכלל
נפלים", און ניט — ווי עס לערנען
טאָקע כמה ממפרשי התורה ¹⁷ (גע-
נומען פון במדבר רבה ¹⁸) — ווייל די
לויים זיינען אַ פדיון פון די בכורות און
מנין הבכורות איז „מבן חודש ומעלה"?

[אמת טאָקע אז מנין הבכורות „מבן
חודש ומעלה" איז צוליב דעם טעם וואָס
„יצא מכלל ספק נפלים" (כפרש"י שם,
וכנ"ל ס"ב) — אַבער עפ"י הג"ל — איז
באָ בני לוי ניט דאָס דער טעם ¹⁹].

(ב) עפ"ז ווערט נאָך שווערער וואָס
רש"י זאָגט „משיצא מכלל נפלים) הוא

(16) ג, מ"א.

(17) רש"י, אברבנאל, חזקוני, אה"ח.

(18) נסמן לעיל הערה 2.

(19) וי"ל נפק"מ אז להלכה למעשה: באס עבר
ופדה בכור בלוי קטן מבן חודש, שחי אח"כ (שבדאי
היו כ"כ שחי).

(20) פינחס כו, נט.

(21) בכמה דפוסים: נפשות. אבל בדפוס א' וב'
דרש"י ובכמה כתי' רש"י: נפש. ולכאן כן צ"ל,
שהרי זהו (ע"ד) ל' הכתוב ויגש מו, כו, וראה רש"י
שם.

ניט געבראכט²⁷ בדברי ר"י בר"ש²⁸ ווי זיי שטייען אין מדרש) — ווייל ער וויל מדגיש זיין אז דאס איז תיכף משנולד —

איז מער מתאים דער לשון „משנולד“, וואס באצייכנט דעם בן לוי המנוי, און ניט „מן הבטן“ — בטן אמו?

(ב) דער לשון הגמרא²⁹ (און בכמה מדרשים) איז לידתה „בין החומות“ — פארוואס שרייבט רש"י „כניסתה בפתח מצרים“³⁰?

(ג) וואס איז רש"י מדייק בלשונו „כניסתה בפתח מצרים“³⁰, און ניט סתם „כניסתה למצרים“?

(ד) פארוואס ברענגט רש"י די רא"י אז מ'האט געציילט יוכבד בין הבאים מצרימה פון דעם וואס „נמנית בשבעים נפש“ — די רא"י איז דאך שוין דא פון א פריערדיקן פסוק³¹ — „אלה בני לאה גו' כל נפש גו' שלשים ושלש“, און „בפרטן אי אתה מוצא אלא ל"ב“³² — האט רש"י געדארפט ברענגען די רא"י פון דארט?

[הגם אז אזוי ווערט עס געבראכט אין דער מימרא פון ר"י בר"ש — איז: (א) הא גופא קשיא, (ב) ווי גערעדט כמה פעמים, איז ניט ענינו של רש"י צו אראפברענגען אין זיין פירוש דרשות

כדי „ליקרא שומר משמרת הקודש“, משא"כ דארט האט מען געציילט „שבעים נפש“ און כדי צו וויסן „הבאים מצרימה“?

ה. אויך זיינען דא כו"כ דיוקים אין לשון רש"י:

(א) „נמנה מן הבטן“ — בשינוי פון דעם מקור פון דער מימרא של ר"י בר"ש (תנחומא²², במדבר רבה²³ ועוד²⁴) וואו דער לשון איז „עד שהם קטנים“?

אפילו מ'זאל זאגן אז רש"י איז משנה דעם לשון²⁵ צו מדגיש זיין אז דאס מיינט אפילו קטנים וואס זיינען ערשט געבארן געווארן²⁶ (פאר „מבן חודש ומעלה“)

— וואס דערמיט איז אויך מובן וואס רש"י איז מוסיף „שנאמר אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה בפתח מצרים ילדה אותה“ (כאטש דאס ווערט

(22) פרשתנו טז. תנחומא כאבער יט.

(23) במדבר פ"ג, ה.

(24) פסיקתא דריב (כאבער) ס"פ שקלים. י"ש

כאן מן תרצ. עזרא רמז תתרטו.

(25) ולא בתוכן — שהרי מביאו בשם ר"י בר"ש [אלא שבכ"ז משנה הלשון, ובמכ"ש מזה שלפעמים משנה רש"י גם לשון הכתוב ומעתיקו בסגנון המתאים לפירושו על אחר — ראה פרש"י ואתחנן ו, ז. ובארוכה ראה לקו"ש ח"ט ע' 5 (בשוה"ג). ע' 34 הערה 7. ועוד].

וגם אח"ל, שמכיון שמביאו בשם ר"י בר"ש מוכרח לומר שמצא גירסא כזו — מ"מ, מכיון שרש"י מעתיק גירסא זו שאינה נפוצה בפירושו, הרי מובן שגם דיוק לשון זה („מן הבטן“ — ולא „משנולד“) שייר ונוגע לפשט.

(26) משא"כ לפני זה. ודלא כדעת (ר' לוי בשם) רשב"י (ור' ברכ"י) דלמוד כו' עד שהן במעי אמן (מקומות שציינו בהערות 22-24. ב"ר פצ"ד, ט. מדרש שמואל פליב. וביל"ש עזרא שם גריס בדברי ר' ברכ"י: נמנין ממעי אמו).

(27) ואף אח"ל שמצא גירסא כזו (כנ"ל הערה 25)

— מ"מ, צ"ל טעם בפשט'מ למה בחר רש"י גירסא הנדירה ולא גירסא הרווחת כו'.

(28) ולכאורה „עם כניסתה . . אותה“ הם דברי רשב"ל (בשינוי קצת) בתנחומא (ותי"ב) שם. במדבר שם.

(29) סוטה יב, א. ביב קכ, רע"א. קכג, רע"ב.

(30) ראה לעיל הערה 28.

(31) יוגש מו, טו.

(32) ל' רש"י יוגש שם, כדלקמן בפנים ס"ו.

גו' כל נפש גו' שלשים ושלש"ו, (ב) ער זאגט „ובפרטן אי אתה מוצא אלא ל"ב" — און ניט „ל"ג חסר אחת", (ג) ער זאגט „אלא זו יוכבד שנולדה בין החומות בכניסתן לעיר" ³⁸, (ד) איז ניט כופל צום סוף „והיא השלימה את המנין" (ה) ברענגט ניט אַראָפּ דעם שם בעל המימרא ³⁹ פון „ובפרטן אי אתה מוצא אלא ל"ב"!

דער פלא איז נאך גרעסער: אויך אין פ' פינחס — אויפן פסוק ²⁰ „אשר ילדה אותה ללוי במצרים" — ברענגט רש"י אַז יוכבד איז געווען אין דעם מגין פון שבעים נפש, נאָר דאָרט זאָגט ער בקיצור ³⁹ — „כשנכנסו לתוך החומה ילדתה והיא השלימה מגין שבעים שהרי בפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע";

היינט אפילו אויב רש"י מוז דאָ ברענען גען די רא"י דערפון וואָס „נמנית בשבעים", האָט ער געקענט שרייבן בקיצור ווי פרש"י אין פ' פנחס (וואָס איז קרוב צום לשון הגמרא אין ב"ב ⁴⁰) — (א) „אי אתה מוצא אלא ס"ט" — ניט „שבעים חסר אחת", (ב) ניט כופל זיין „ונמנית בשבעים נפש" . . והיא השלימה את המנין", (ג) ניט ברענגען דעם שם בעל המימרא ⁴¹?

ז. דער ביאור בכל זה:

ווי געזאָגט פריער (ס"ג), קומט דער פסוק בהמשך צו „ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני גו' והיו לי הלויים" —

רז"ל, סידן דאָס איז שייך צו פשוטו של מקרא; האָט רש"י געדארפט ברענגען ניט די מימרא פון ר"י בר"ש, נאָר די רא"י פון פריערדיקן פסוק ³³. ובפרט אַז אויך די רא"י פון יענעם פסוק געפינט זיך בדברי רז"ל ³⁴.

(ה) פאָרוואָס קלייבט אויס רש"י די גירסא פון תנחומא ²² אַז לא תמצאם אלא „שבעים חסר אחת" — און ניט ווי די גירסא (קצרה) אין במדבר רבה ²³ — „הרי ס"ט" ³⁵?

(ו) פאָרוואָס איז רש"י כופל בסיום פירושו „והיא השלימה את המנין" נאָכ-דעם ווי ער האָט שוין פריער געזאָגט „ונמנית בשבעים נפש"? ובפרט אַז די הוספה איז ניטאָ אין מדרש ³⁶.

(ז) פאָרוואָס איז רש"י מעתיק אויך דעם שם בעל-המימרא — ר' יהודה בר' שלום — וואָס דאָס טוט ער, ווי שוין גערעדט כמה פעמים, נאָר לשם תוספות ביאור אין זיין פירוש ³⁷?

ו. דער פלא אין די אויבנדער-מאָנטע דיוקים ווערט נאָך גרעסער: רש"י האָט שוין אַראָפּגעבראַכט אין פ' ויגש ³¹ דעם זעלבן ענין — אַז יוכבד ווערט געציילט במגין הנפש הבאים מצרימה — אָבער דאָרט:

(א) שטעלט זיך רש"י (און ברענגט דעם מרז"ל) אויפן פסוק „אלה בני לאה

(33) עם ההקדמה „למוד הוא אותו השבט כו".

(34) במדבר פ"ג, כ.

(35) ובפסיקתא דרבי שמ (וכן ביל"ש עזרא שם) מסיים: נמצאו כולם ט"ו.

(36) הלשון „השלימה את המנין" (גבי יוכבד) מקורו בביר שם (ובשינוי). אבל שם אינו כפל לשון. ועי' לשון רש"י פינחס דלקמן בפנים ט"ו.

(37) ובפרט, שבדיה שלאחזי „על פי ה" מביא ג"כ מימרא דרבי בר"ש (ראה תנחומא ות"ב) כאן. במדבר פ"ג, ט. ועוד) מבלי להזכיר שמו.

(38) אלא ששם אין מקום לכפול „בפתח העיר", אחרי שכבר אמר „שנולדה בין החומות".

(39) „ר' ברכ"י" (במדבר פ"ג שם).

(39*) אף שי"ל (בדוחק קצת) דמקצר מפני שסומך על פ"י כאן.

(40) כגו, סע"א. — אלא ששם איתא „שבעים חסר אחד".

(41) „ר' חמא בר חנינאי".

דעריבער מוז רש"י מוסיף זיין, נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש: אויך א „בן חודש ומעלה" האָט אַ שייכות צו עבודת בני לוי, ווייל פון דעמאלט אָן (הגם ער טוט ניט קיין עבודה) ווערט ער אָנגערופן — „ליקרא — שומר משמרת הקודש".

ט. עפ"ז איז אָבער ניט פאַרשטאַנדיק: בשלמא דאָס וואָס מען דאַרף ציילן שבט לוי באַזונדער, אָדער אפילו וואָס מען ציילט זיי מבין חודש ומעלה — קען מען פאַרשטיין, וויבאַלד זיי זיינען „לגיון של מלך", זיינען זיי אָנדערש פון אָנדערע שבטים: אָבער פאַרוואָס זאָל ביי זיי זיין די מעלה אָז שוין „מבין חודש ומעלה" זאָלן זיי גערופן ווערן „שומר — תואר המורה על פעולה, ל' הווה" — משמרת הקודש"?

אויף דעם ברענגט רש"י „אמר ר"י בר"ש למוד הוא אותו השבט כו", און טייטשט גלייך אויס אָז ניט נאָר האָט מען יוכבד'ן געציילט, נאָר זי איז אַריין אין דעם מספר פון „שבעים נפש", און נאָכמער, זי האָט משלים געווען צום מנין:

וואָס דער דיוק גיט צו פאַרשטיין אויך אַ בן חמש, אָז דאָס וואָס דער פסוק איז מדגיש דעם מספר נפשות „לכית יעקב הבאה מצרימה שבעים"⁴¹, איז דאָ אין דעם אַ שלימות, שבעים ווייזט אויף אַ שלימות⁴², כללות פון דעם גאַנצן

איז רש"י דאָרט מפרש: „מתוך בני" — שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי . לפי שהיתה העבודה בכורות כו' והלויים כו' נבחרו תחתיהם; ד. ה. רש"י לערנט אָז „לקחתי את הלויים גו' תחת כל בכור גו'" מיינט דאָס ניט דעם ענין וואָס לויים זיינען פודה די בכורות (ווי עס לערנען אָנדערע מפרשים⁴²) — ווייל דער ציווי אויף דעם פדיון איז גע-קומען ערשט שפעטער, נאָכן מנין הלויים; נאָר דאָס איז אָן ענין בפני עצמו: דער אויבערשטער האָט בוחר געווען בלויים „תחת כל בכור" — „שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי".

קען שוין רש"י ניט לערנען אָז דער טעם פון מנין הלויים „מבין חודש ומעלה" איז ווייל ענינו איז בכדי צו פודה זיין די בכורות „מבין חודש ומעלה" — ווייל אויף דעם איז מען אָנגעזאָגט געוואָרן און דאָס איז נתחדש געוואָרן⁴³ ערשט שפעטער.

ח. וויבאַלד אָז דער מנין הלויים קומט בהמשך צו די פסוקים וואָס ריידן וועגן עבודת הלויים, איז מסתבר צו זאָגן אָז דער מנין איז פאַרבונדן מיט זייער עבודה — איז דאָך תמוה: עבודת הלויים הייבט זיך ערשט אָן „מבין שלשים גו'",⁴⁴ האָט דאָך זייער מנין אויך געדאַרפט זיך אָנהויבן „מבין שלשים" — וואָס פאַר אַ שייכות האָט אַ לוי „מבין חודש" צו דער עבודת בני לוי⁴⁵?

(42) ספורנו. ולהעיר מראב"ע כאן (פסוק יג). וראה במפרשים שבעה עשרה¹⁷.

(43) כי עד אז ה' הציווי (בא יג, יג) (ובפרשי שם, יא — על מתי נצטור, ואינו שייך לגדודי) שכא"א צריך לפדות בנו בכורו.

(44) פרשתנו ד, ג. נשא ד, כג. שם, ל. וגם לימוד הלכות עבודה הוא מבין כ"ה — פרשי' בהעלותך ח, כד.

(45) ועוד: הרי מנו עוה"פ את הלויים. מבין

שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה" כפרשי' מנה מהם את הראויין לעבודה משא" (פרשתנו שם, ב). „כמה יש שהגיעו לכלל עבודה" (נשא שם, כב).

(46) מאיכ שם העצם: נח — זה ינחמנו (בראשית ה, כט). ועוד.

(47) ויגש שם, כז.

(48) וראה רש"י האינו לב, ח. ולהעיר מרש"י בשלה טו, כז.

נאָמען פון בעל המימרא „ר' יהודה בר' שלום", וואָס ער גייט לשיטתו, אַז קריאת שם אַליין איז אַן ענין:

דער ירושלמי⁵¹ פרעגט: „כתיב⁵² והימים אשר מלך דוד על כל ישראל ארבעים שנה וגו' וכתיב⁵³ בחברון מלך על יהודה שבע שנים וישיב ויבירושלים מלך שלשים ושלש שנה וגו' — אַז בפועל איז מלך מ' שנה מיט זעקס חדשים? און ברענגט אויף דעם כמה תירוץ. דערנאָך ברענגט ער: „א"ר יודן כי ר' שלום כתיב⁵⁴ כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישראל א"ל הקב"ה אני אמרתי לך אל תתגרו בם⁵⁵ וביקשת להתגרות בם חידך שאינן נמנין לך". זעט מען דערפון שיטתו פון ר"י בר"ש, אַז דאָס וואָס די תורה רופט אים ניט אַן בשם מלך במשך ששה חדשים, איז דאָס אַליין שוין אַן עונש, כאַטש אויך דע-מאַלט האָט ער (לויט דער שיטה⁵⁶) געהאַט אַ דין פון אַ מלך;

און מרובה מדה טובה כו', אַז דאָס אַליין וואָס מ'רופט די לויים, „שומר משמרת הקודש" איז שוין אַן ענין של מעלה וחשיבות.

יא. עס בלייבט נאָך אַבער שווער [נוסף אויף די דיוקים (דלעיל ס"ה): (א) „נמנה מן הבטן", (ב) „כניסתה בפתח מצרים", (ג) „שבעים חסר אחת" — פאַרוואָס ברענגט רש"י דוקא די מעלה פון „שומר משמרת הקודש"?

אידישן פאַלק⁴⁹; און יוכבד האָט משלים געווען אַט דעם מנין, ד.ה. זי האָט אויפֿ-געטאַן אַ שלימות אין גאַנצן „בית יעקב", זיי זאָלן צוקומען צום ווערן במספר שבעים.

און וויבאַלד אַז „למוד הוא אותו השבט" אַז באַלד ביים געבורט האָבן זיי בכח צו פועל'ן שלימות אין גאַנצן „בית יעקב" — דערפאַר קען מען זיי ציילן שוין „מבן חודש", און זיי אויך אַגרופן „שומר משמרת הקודש" — אַ תפקיד וואָס איז נוגע אַלע אידן (וכלשון רש"י הנ"ל — „שהיו ישראל שוכרין אותו כו").

[דערמיט ווערט אויך מובן — (א) וואָס רש"י ברענגט די רא"י פון „שבעים" און ניט פון „שלשים ושלש". (ב) וואָס ער חזר'ט איבער „והיא השליחה את המנין".]

י"ד. ביים בן חמש למקרא — עכ"פֿ אַ תלמיד ממולח⁵⁰ — איז אַבער ניט גלאַטטיק: וויבאַלד אַז ביז „בן שלשים" איז מען ניט קיין „שומר משמרת הקודש" — וואָס טוט אויף דאָס אַגרופן אים מיטן נאָמען, וואָס איז אַ קריאה בעלמא⁵⁰?

דעריבער איז רש"י מעתיק אויך דעם

49) ע"ד שהוא בכללות יותר — (ויהיו בני יעקב) שנים עשר (וישלח לה, כב).

49*) ראה קידושין כט, ב: ור"ז וממולח (אבל מדלא פרש"י תיבת „ממולח" — משמע דגריס בשם תיבה ש"צ פירוש — עיי"ש הגירסאות. ולפענ"ד „ומוצלח" — מדכותב בפי', והאב רואה שיצליח כו').

50) וראה במדבר'ר כאן: „וכי מבן חודש יכולים לשמור כו' בשביל לכפול להם שכר כו' — אבל (נוסף ע"ז שע"ד הפשט אין שייך בזה ענין ד-שכר, הר"י איז שיטת ר"י בר"ש, שהרי הובא במדבר'ר שם כ-ד"א).

51) ר"ה פ"א ה"א.

52) מ"א ב, יא.

53) ש"ב ה, ה.

54) מ"א יא, טז.

55) דברים ב, ה.

56) כי לא משמע שם דכוונתו כו' חונא דלא ה"י לו דין מלך.

דער „מקצת“ און ניט עשו? מוז מען זאגן, אז היות ווי ביים עלטער פון י"ג שנה⁶³, יצא עשו לתרבות רעה⁶⁴, איז שוין משעת לידתו איז ער ניט זרעו של יצחק⁶⁵,

און מרובה מדה טובה — וויבאלד אז די לויים וועלן בעתיד זיין „שומר משמרת הקודש“, קען מען באלד משעת לידתם אָנרופן זיי מיט אַט דעם נאָמען.

אָבער דער תירוץ איז ניט אויסגע-האַלטן, ווייל⁶⁶ „נזספּ לזה וואָס עס לייגט זיך ניט אַז אויף אַזאַ גאַנצע שקיט זאָל רש"י בלויז מרמז זיין מיט אַראָפּ-ברענגען דעם שם בעל המימרא⁶⁷ — [איז] אויך אין בבלי⁶⁸ שטייט דער זעלבער תירוץ „ביצחק ולא כל יצחק“, און דאָרטן איז דאָס אַ סתם גמרא — ד.ה. לדעת הבבלי (וואָס הלכה כבבלי) איז דאָס ניט קיין שיטה פון ר"י בר"ש, נאָר ס'איז אַ פירוש סתם, לדברי הכל.

נאָכמער ועיקר: רש"י האָט שוין פריער⁶⁹ אַראָפּגעבראַכט דעם מאמר

אויך איז ניט פאַרשטאַנדיק: סוף-סוף, ווי קען מען אפילו בלויז אָנרופן די לויים „מבן חודש ומעלה“ מיטן נאָמען „שומר משמרת הקודש“ בשעת זיי זיינען בפועל ניט שומר⁷⁰?

וואָלט מען לכאורה געקענט זאָגן, אַז (אויך) צוליב דעם איז רש"י מעתיק דעם שם בעל המימרא — ר' יהודה בר"ש — ווייל לשיטתו קען מען אָנרופן אויך אַ ניי-געבאַרענעם קינד ע"ש פעולותיו בעתיד⁷¹;

די משנה זאָגט אין נדרים⁷², אַז אויב איינער זאָגט „קונם שאניי נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר באומות העולם“, פרעגט דער ירושלמי⁷³ „ואין ישמעאל בכלל זרעו של אברהם? (און ענטפערט, אַז עס שטייט⁷⁴) כי ביצחק יקרא לך זרע. (פרעגט ער ווייטער) ואין עשו בכלל זרע יצחק. א"ר יודן בר שלום ביצחק במקצת יצחק. ר' הונא אמר בי"ת (פון ביצחק) תרי, בן שהוא עתיד לנחול שני עולמות העולם הזה והעולם הבא“.

לכאורה איז ניט מובן די הסברה פון ר"י בר"ש אין דעם ענין „ביצחק במקצת יצחק“: עשו איז דאָך פאַרש געווען זרע יצחק ובפרט קודם שיצא לתרבות רעה — (משא"כ בנוגע לישמעאל — איז דער פסוק אַליין ממשיך גלייך ומבאר „ווגם את) בן האמה“ — ניט אברהם'ס) — אויך

לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש⁷⁵: וואו ליגט עס אין פסוק אַז יעקב איז

63 פרש"י תולדות כה, כו.

64 פרש"י שם, ל. לך טו, טו. — וצע"ק מפרש"י תולדות כה, כב (אבל שם הל' „דרשוהו“).

65 בנוגע ההבטחות לאברהם (משא"כ לענין ירושה בכלל — ראה קידושין יח, רע"א),

כי אין לומר שמעיקרא ה"י זרעו של יצחק ואח"כ (כשנעשה י"ג שנה ומרד) נתבטל — שא"כ הרי עד הביטול „כל יצחק“ נקרא זרע אברהם. (וכדמוכח ג"כ מענין הירושה, שנקרא „ישראל מומר“ (קידושין שם), אבל לא בטל מלהיות יורש).

66 וגם: קושיו זו — איך שייך ליקרא שומר משמרת הקודש — אינה שייכת למימרא דר"י בר"ש. וזה קשה גם על הביאור דלעיל ס"י. וראה לקמן הערה 73.

67 ובפרט שענין זה — קריאה ע"ש העתיד — מפורש במדרש תהלים (כג"ל הערה 58) בענין דליקרא שומר משמרת הקודש בשם ר' נחמ"י ור' פינחס.

68 נדרים לא, א.

69 יוצא כה, טו.

57 וראה גרא כאו.

58 וראה מדרש תהלים (מזמור צב בסופו): כיון שהוא עתיד לשמור כאילו שמר.

59 פ"ג מ"א.

60 שם ה"ח.

61 וירא כא, יב.

62 פרש"י נח, י, כה.

גארניט; ס'איז תלוי באמו, וואס זי האט אים געבאָרן און זי האלט אים (צריך לאמו⁷²) אַרום זיך במחנה לוי' — „סביב למשכן העדות“?

אויך קען מען פּרעגן: פונקט ווי די לויים היטן דעם משכן דורך זייער חני' סביב המשכן שלא יקרב זר מבני, אזוי היטן אלע בני' דעם משכן דורך זייער חני' סביב (הלויים וואס זיינען סביב) למשכן, שלא יקרבו אומות העולם — איז וואס איז די באַזונדערע מעלה פון שבט לוי בענין שומר משמרת הקודש, וואס צוליב דעם ווערן נאך זיי געציילט „מבן חודש ומעלה“?

דעריבער ברענגט רש"י די מימרא פון ר' בר"ש אַז „למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן כו“, וואס דער-מיט ווערן פאַרענטפערט די ביידע שאלות: שבט לוי („אותו השבט“) ווערט נמנה „מן הבטן“, ד.ה. אפילו ווען דער וולד איז ערשט „מן הבטן“ און זיין מעלה איז תלוי באמו, שוין דאן ווערט ער נמנה באַזונדער, אַ מציאות פאַר זיך אליין⁷³.

און בכדי צו מאַכן קלאַר אַז דאָס וואָס יוכבד „נמנית בשבעים נפש“ איז עס נישט ווי זי איז שוין אינגאנצן אַ מציאות פאַר זיך, נאָר ווי זי האָט נאָך אַ שייכות מיט בטן אמה, איז רש"י מדייק: (א) „עם

„כי ביצחק ולא כל יצחק“, און ברענגט עס סתם נישט בשם ר' בר"ש.

יב. איז דער ביאור בזה:

מיטן ענין פון „שומר משמרת הקודש“ מיינט רש"י שמירה בפשטות, וואס די לויים האָבן געהיט דעם משכן „שלא יקרב זר“⁷⁰ וכמש"נ⁷¹ „ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות“, און צוליב דעם איז (ע"ד הפשט) געווען דער ציווי „והלויים יחנו סביב למשכן העדות“⁷¹.

און דערפאַר קען מען — „ליקרא“ — אַנרופן די לויים „שומר משמרת הקודש“ שוין „מבן חודש ומעלה“, ווייל מיט זייער חני' געפינען זיך סביב למשכן העדות, זיינען זיי „שומרי משמרת הקודש“, כאַטש צו דער עבודה פון שמירת המשכן זיינען זיי נאך נישט שייך⁷².

[משא"כ בנוגע אַנדערע עבודות פון שבט לוי (וואס צוליב זיי ווערן לויים אַנגערופן לגיון של מלך) פאַסט נישט צו זאָגן אַז די וואָס טוען נישט די עבודה בפועל זאָלן שוין זיין אין לגיונו על שם העתיד].

יג. פּרעגט אַבער דער בן חמש למקרא: דאָס ציילן די לויים „מבן חודש ומעלה“ באַווייזט אויף אַ מעלה וואָס זיי פאַרמאָגן; אַבער די מעלה פון אַ „בן חודש“ וואָס איז „שומר משמרת הקודש“ איז נישט זיין מעלה — ער טוט דערצו

⁷² ראה עירובין פב, רע"ב.

⁷³ ועפ"י יש להמתיק יותר מה שרש"י מעתיק שם בעל המימרא ר' יהודה בר שלום (ראה לעיל הערה 66) — כי ר"י בר"ש ס"ל דדוד נענש על מעשה יואב (כג"ל ס"י), אף שהוא לא עשה כלום, מ"מ, מכיון שנעשה ע"פ ציווי הרי זה ענין נמשך בהמצוה (יואב) כל זמן הפעולה („ששת חדשים“); ועד"ז בעניננו: אף שהאם והבן כאַ מציאות בפ"ע, מ"מ, פעולת האם עם בנה נמשכת בו להיות נמנה בפ"ע.

⁷⁰ ל' רש"י לעיל ג, ו.

⁷¹ פרשתנו א, נג. וראה בהעלותך ה, כו ובפרש"י שם.

⁷² ראה במדבר כא: וכי מבן חודש יכולים לשמור אהל מועד כו., ולהעיר מבהלתו ופרש"י הג"ל. ולהעיר מתמיד (כו, רע"א): דלא מטו למעבד עבודה כו. וראה לק"ש ח"ג ע' 64⁵ ובהערות שם.

נפש, וואָרום זי איז שוין געווען נגמרה לגמרי בבטן אמה, ס'איז אָבער געווען אין אַן אופן פון „שבעים חסר אחת“⁷⁶: עס זיינען דאָ שבעים, אָבער זיי זיינען „חסר (דעם בפועל פון) אחת“; „והיא השלימה את המנין“ — דורך איר לידה איז צוגעקומען אַ שלמות⁷⁷ „אין די „שבעים (וועלכע זיינען) חסר אחת“, עס זאָל ווערן שבעים אָן „חסר“ — שלמים.

יד. פון יינה של תורה בפרש"י:

אויפן פסוק⁷⁸ „אנכי שלומי אמוני ישראל“ איז מבואר אין חסידות⁷⁹ (מיוסד אויפן זוהר⁸⁰) אַז דאָס גייט אויף ספ"י המלכות „שמשלמת לכל ספירה וספירה“⁸¹. וואָס דער פירוש אין דעם איז (ניט נאָר אַז מלכות איז משלים דעם מספר פון עשר ספירות — וואָס דאָס

כניסתה בפתח מצרים ילדה אותה, (ב) „לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת“.

והביאור: מען קען ניט רעכענען יוכבד'ן ווי זי איז אַ מציאות פאַר זיך — לאחרי הלידה — צווישן די „בני ישראל הבאים מצרימה“⁷⁴, ווייל זי איז געבאָרן געוואָרן ערשט „עם כניסתה בפתח מצרים“⁷⁵; בשעת אָבער מען רעכנט איר ווי זי איז „מן הבטן“, דעמאָלט — מצד אמה — איז זי „הבאים מצרימה“, וויבאלד זי איז שוין געווען בבטן אמה פאַר כניסתה למצרים.

און דאָס איז דער דיוק „אשר ילדה אותה... עם כניסתה בפתח מצרים“: וואָלט זי געבאָרן געוואָרן פריער — איז זי שוין אַ מציאות לעצמה ווי אַלע אַנ-דערע במספר שבעים נפש (און האָט ניט קיין שייכות לעניננו — נמנה מן הבטן); וואָלט זי געבאָרן געוואָרן שפעטער — קען מען איר ניט רעכענען אין „הבאים מצרימה“, ווייל כל זמן זי איז בבטן אמה איז זי ניט קיין מציאות פאַר זיך נאָר „ירך אמה“. וויבאלד אָבער זי איז געבאָרן געוואָרן „עם כניסתה בפתח מצרים“ — וואָס ענינו של פתח איז צו מחבר זיין דעם חוץ לעיר מיט דער שטאָט — ווערט נצטרף איר זיין בבטן אמה פאַר דער כניסה מיט לידתה „עם כניסתה בפתח מצרים“.

און דאָס איז אויך דער דיוק „לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת“: אויך פאַר לידת יוכבד איז געווען שבעים

76 ע"ד לשון המשנה (מכות פ"ג מ"י. הובא בפרש"י תצא כה, ב.) „כמה מלקין אותו“ ארבעים חסר אחת — משום דבקרא (תצא שם, ג) נאמר „ארבעים יכנוי“ אלא שבהכאנה בפועל „חסר אחת“; ועד"ז „אבות מלאכות ארבעים חסר אחת“ (שבת פ"ז מ"ב), כי הם, כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה ארבעים חסר אחת (שבת מט, ב. ועד"ז בירושלמי פ"ז ה"ב), ובתורה נאמר מ' פעמים אלא שא' מהן אינה מן המנין (ראה תו"ר פ"ז שם. פני משה המראה הפנים לירושלמי שם. ועוד).

77 להעיר מענין „נקראת השנה שלימה כ" חסרה כ" כסדרה“ (טואר"ח סתכ"ח. וברמב"ם הל' קדוה"ח פ"ח: נקראו חדשי' שלמים כ" חסרון כ" כסדרו). וכו' עד"ז „שנה... תמימה“ להביא את חודש העיבור כ" שנה ועיבורה“ (ערכין פ"ט מ"ג) — אף שגם בלא החודש אין חסרון גמור; ופשיטא שאין חסרון בשנה פשוטה בלי עיבורה. (וצ"ע בל' רגמ"ה שם: תמימה בין ללבנה ובין לחמה. ואכ"מ).

78 ש"ב כ, יט.

79 ביאור'ו קמב, ג ואילך. ביאור'ו להצ"ע ע' תמא ואילך. אוהית עה"פ.

80 ח"ג קפ, ב.

81 מ"ק'מ לזוהר שם.

74 וגם לפי פרש"י ויגש מו, כו דהבאה מצרימה... לשון עבר... שמשכאו שם היו שבעים כ"ו — הרי ברגע שבא „משכאו“ עדיין לא היו שבעים שהרי נולדה במצרים, כהערה הבאה.

75 כלי רש"י (ויגש מו, טו. פינחס שם): לידתה במצרים. ובפרש"י ויגש שם, כו: ונתוספה כ"ו בין החומות. שמות ב, א: בבואה למצרים בין החומות.

י' ראה יהל אור — להצ"ע — לתהלים יט, ח.

און דאָס איז דער טעם פֿנימי וואָס יוכבד האָט משלים געווען דעם מנין אין דעם אופן וואָס לידתה איז געווען „עם כניסתה בפתח מצרים“⁸⁶; בכדי צו פועל'ן די שלימות אין (מנין) בני, איז דאָס דוקא דורך דעם וואָס לידתה איז „עם כניסתה כו“ (בדוגמת די ירידה פון מלכות לבי"ע); אָבער לאידך, זיינען אַלע ימי עיבורה געווען פֿאַר דער כניסה למצרים [און דוקא מצד דעם קען זי אַריינגיין אין דעם מנין, כנ"ל סיג בדיוק „עם כניסתה בפתח מצרים“] — ווייל דער כח צו אַראָפּגיין און פועל'ן אָן ענין פון גאולה אין מצרים [וכמש"ג⁸⁷ „ותחיינה את הילדים“], נעמט זיך פון אַן אָרט וואָס איז „מחוצ' (און העכער) פון מצרים (וגבולים).

און דאָס איז אויך מרומז אין דעם שם בעל המימרא — ר' יהודה ב"ר שלום⁸⁸; „יהודה“ — הפעם אודה, הודאה, ספי' המלכות⁸⁹. „שלום“ גייט אויף תורה („ניתנה לעשות שלום בעולם“⁹⁰), און ספי' התפארת⁹¹. ר' יהודה ב"ר שלום איז דער חיבור פון מלכות און תפארת: קב"ע ותורה.

און אין תורה עצמה: דער חיבור פון גליא דתורה — מלכות, מיט פנימיות

איז ניט קיין ענין מיוחד אין ספי' המלכות, יעדע ספירה איז דאָך משלים דעם מספר הספירות, וואָס מספרן עשר — נאָר, אַז אין צוגאָב צו איר זיין איינע פון די עשר ספירות, פועל'ט מלכות אַ שלימות אין יעדערער פון אַלע ספירות.

פון דעם איז מובן בנוגע דעם פירוש חז"ל⁸² אויף „אנכי שלומי אמוני ישראל“, אַז דאָס גייט אויף סרח בת אשר שאמרה, „אני הוא שהשלמתי מנינן של ישראל במצרים“ — אַז דער „השלמתי“ איז אויך פון לשון שלימות [ובפרט ע"פ המבואר אין אוה"ת⁸³ אַז סרח בת אשר „יל שהוא המלכות“].

פון דעם איז אויך מובן בנוגע לשון רש"י אַז יוכבד „השלימה את המנין“, אַז דאָס איז דער ענין פון שלימות אין דעם (מנין פון) כל בני ישראל.

טו. דאָס וואָס מלכות פועל'ט אַ שלימות אין אַלע ספירות, איז דאָס ווייל דורך מלכות ווערט נמשך דער גילוי אויך אין עולמות בי"ע, וואָס דאָס איז דער „עיקר הכוונה של המאציל“⁸⁴; ווי-באַלד אָבער אַז ספי' המלכות איז זיך מתלבש אין עולמות בי"ע, האָט זי ניט בכח — מצד עצמה — אויפצוטאָן דעם גילוי אין בי"ע, ווייל „אין חבוש מתיר עצמו“⁸⁵; נאָר עס איז מצד דעם וואָס אין מלכות איז מאיר דער אור פון די ספירות וואָס זיינען העכער פון (דער התלבשות פון) ספירת המלכות.

(86) ראה עדי' לקו"ש ח"ו ע' 33 ובהערות שם.

(87) שמות א, יז. וראה פרש"י שם, כא, ה, ד.

(88) וגם הענין דהשלימה את המנין נרמז בשם

ר"י ב"ר שלום — כי שלום הרע השלמים

שהמלכות נקרא שלמים מטעם שהיא משלמת

לחשבון ע"ס' (פרדס עה"כ ערך שלמים — ע"פ

רע"מ פינחס רנז, ב).

(89) תרי"א מד, א.

(90) רמב"ם סוף הל' תנוכה. וראה גיטין נט, ב.

פרש"י ברכות ח, א ד"ה פדה.

(91) פרדס עה"כ ערך שלום. ועיי"ש, דשלוש

(יסוד) משקט הדינים דמלכות.

(82) ב"ר פצ"ד, ט. קהיר פ"ט, יח (ב). מדרש

שמואל פליב. פסיקתא דריב (באבער) פ' ויהי בשלח.

יעוד.

(83) שם.

(84) אוה"ת שם.

(85) ברכות ה, ב. ושי"נ.

התורה — תפארת⁹², „דלית תמן לא קשיא כו' ולא מחלוקת כו'“⁹³,
 וואס דורך דעם חיבור איז קא אחי
 מר, דא מלכא משיחא, ובקרוב ממש.

(משיחות ש"פ במדבר תשכ"ט, תשל"א)

92) ראה באריכה קונטרס עה"ח ע' 27 ואילך. ע'
 39 ואילך.

93) רע"מ פ' נשא קכד, ב. נח' באגה"ק סכ"ז.

במדבר – ב' סיון

נאָר לפעמים ווערט זי געלייענט פאַר
עצרת, איז אין איר מער די שייכות צו
חגה"ש און צום ענין פון מ"ת (עצמו).

הנ"ל איז נאָך מער מודגש אין דער
קביעות פון שנה זו, ווען שבת פרשת
במדבר איז חל ב' סיון, וואָס איז דעם
טאָג „א"ל משה לקדשם לתורה", אָדער
בלשון אדה"ז, „התחיל משה להתעסק
עמהם בענין קבלת התורה”.

און וויבאלד אַז ככל שנה בחגה"ש,
איז זמן מתן תורתנו¹⁰, גיט דער אוי-
בערשטער די תורה פונדאָסנייג, און
נאָך אין אַ העכערן אופן לגבי דעם יאָר
שלפנ"ז¹¹ — איז מובן אַז פאַר דער
קבלת התורה בחגה"ש פון דעם (און
יעדן) יאָר זיינען נויטיק די הכנות וואָס
זיינען געווען ביי קבלת התורה בפעם
הראשונה¹².

און ווי דאָס איז מודגש אויך בנוגע

א. ס'איז ידוע, אַז „לעולם קורין
פרשת במדבר סיני קודם עצרת", און
וויבאלד אַז יעדע פרשה האָט אַ שייכות
צו דעם זמן וואָס זי ווערט געלייענט²,
איז מובן, אַז די שייכות פון פ' במדבר צו
שבועות³ איז בעיקר אינעם ענין ההכנה
פאַר חגה"ש — צו מ"ת⁴ (משא"כ פ' נשא
וואָס ווערט בד"כ געלייענט נאָך עצרת,

(1) טוש"ע חא"א סתכיה סיד. ועד"ז ברמב"ם
הל' תפלה פי"ג הי"ב.

(2) של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב.

(3) וכדמשמע מלשון זה גופא, „לעולם קורין
פרשת במדבר סיני קודם עצרת", ועד"ז ברמב"ם שם
המנהג הפשוט שיהו קוראין במדבר סיני קודם
עצרת, ואינו מדגיש שמפסיקין בין קללות שבתוכ
לעצרת כפ' במדבר סיני (כמ"ש בתודיה קללות
(מגילה לא, ב). תודיה וקללים (כ"ז פח, ב) בסופו).
וראה לקו"ש ח"ע י, ובהערות שם.

ולהעיר מה"ש בסדר רב עמרם (הובא בהגה"מ
שם ס"א. טוש"ע ולבוש שם סיד) מנה ועצרי. ולשון
הלבוש שם, „ולעולם קורין פ' במדבר שיש בה מניין
של ישראל קודם שבועות”.

וראה גם חדא"ג מהרש"א מגילה שם שמפרש מ"ש
בגמ' „כדי שתכלה שנה וקללות” „דלכך תקן כן
פרשת במדבר קודם עצרת כו' שישבונו ישראל
למספרם הנזכר בפרשת במדבר”.

(4) וכדמוכח קצת מהרמב"ם כו' הנ"ל, שכתב
שהמנהג שקוראין במדבר קודם עצרת, ולא הזכיר
שלפעמים קורין גם פ' נשא (אף שבפשטות י"ל —
דגם אז הרי קריאת במדבר לפני עצרת).

(5) אף שלשון הרמב"ם והטור בהא קורין קודם
עצרת ׀ ולהעיר מה"ש ב"ב שם (וכו בהג"מ, לבוש
ומג"א שם סק"ד) שמפסיקין כפ' במדבר לפני עצרת
כי עצרת הוא ר"ה לפירות האילן שנידונין על
הפירות.

הרי מכיון דשבועות הוא „זמן מתן תורתנו” מובן
שכל הענינים שבעצרת שייכים ול"ז (ראה פסחים
סח, ב שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד ס"ח) — ירושלמי
ר"ה פ"ד סה"ח.

(*) כ"ה בהגה"מ. ובטוש"ע ולבוש „מנו ועצרו”.

(6) בקביעות „ה"ח מעוברת ובה"ש מעוברת”
(טור שם).

(7) להעיר שצ"ע הלוחות שבטור שם חל בעוד ב'
קביעות — ב"ה פשוטה, ו"ח מעוברת. ואכ"מ.

(8) מג"א סתצ"ד סק"ד.

(9) סו"ס תצד.

(10) נוסח התפלה דחגה"ש. ראה שו"ע אדה"ז שם
בדיש הסימן, ולפי חשבון קביעות החדשים המסור
בידינו . . לעולם י"ה זה חג בשה בסיון . . זמן
מתן תורתנו.

(11) נוסף ע"ז ש„נותן התורה” (שאומרים בכל
יום) הוא לשון הווה, שנותן לנו בכל יום (לקרי'ת
סוכות פא, ג. וראה ברכות כב, א. סג, ב) — ראה
ד"ה ועשית חג שבועות תש"ה (פמ"ה).

(12) כמובן מאנה"ק ס"י יד בנוגע לר"ה. וראה
ד"ה ועשית חג שבועות שם.

(13) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 135 ואילך.